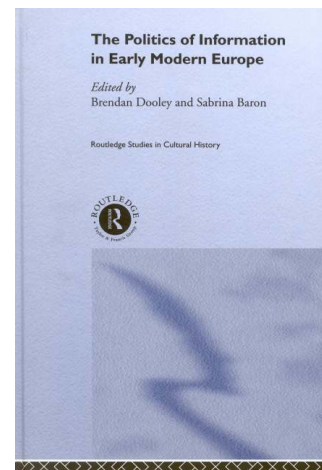

Uutisbisneksen synnystä Euroopassa

Brendan Dooley & Sabrina Baron (eds.), *The Politics of Information in Early Modern Europe*. Routledge Studies in Cultural History. London & New York: Routledge, 2001. 310 sivua.

Viime vuosikymmenten kirja- ja mediahistoria on luodannut eurooppalaisen julkaisu- ja kustannustoiminnan syntyvaiheita lähinnä maakohtaisesti. Brendan Dooleyn ja Sabrina Baronin toimittama artikkelikokoelma *The Politics of Information in Early Modern Europe* kokoaa tuloksia ensimmäistä kertaa "pan-eurooppalaiseen" kehykseen. Se rakentaa kuvaa 1600-luvusta " uutisten ensimmäisenä vuosisatana", aikana, jolloin urbaani yleisö kaikkialla Euroopassa janoi tietoja ajankohtaisista tapahtumista ja uutisointi kehittyi ammattimaiseksi kaupalliseksi toiminnaksi.

Eurooppa käsittää kokoelmassa keskieuropalaiset suurvallat Saksan, Ranskan, Englannin ja Alankomaat, mutta myös Espanja, Italia ja Skandinavia saavat tarkastelusta osansa. Itä-Eurooppaa ei sen sijaan huomioida, koska "tällä alueella julkaistiin 1600-luvulla niin vähän uutisia" (s. 12). Venäjää ei teoksessa mainita sanallakaan, turkkilaisia sivutaan muutamalla lauseella. Eurooppa näyttäytyy näin ollen suljettuna läntisen kristikunnan yksikkönä, jonka sisäisiin eroavaisuuksiin kirjoittajien kiinnostus kohdistuu. Vaikka tätä yksipuolista Eurooppa-käsitystä voi kritisoida, kirjoittajien onnistuu asettamissaan maantieteellis-kulttuurisissa puitteissa avata kiinnostavia näkökulmia. Esiin nousee kolmenlaisia Euroopan sisäisiä jakolinjoja: 1) Englannin Manner-Euroopasta poikkeava tilanne, 2) Italian ja Saksan kaltaisten hajanaisten maiden erot keskitetyt johdettuihin valtioihin, 3) Euroopan reuna-alueiden suhde keskustaan.

Kronologinen tarkastelutapa nivoutuu geografiseen jaotteluun: "Englannin mallista" edetään Manner-Euroopan myöhempään kehitykseen. Englannin erikoisasema on 1600-luvun kehityksessä kiistaton. Uutisten julkaisun määrä ja tahti oli maassa vertaansa vailla. Kahden vuosikymmenen *interregnum* johti välillä sensuurin lähes täydelliseen katoamiseen. Ammattimaisen uutisoinnin alkusysäys tuli kuitenkin 1600-luvun alussa mantereen puolelta. Aluksi hollanninkielisinä levitetyt yksisivuiset lentolehtiset (*corantos*, *currents*) kolmikymmenvuotiseksi venyvän sodan ensimmäisistä kahakoista olivat niin suosittuja, että niitä alettiin pian toimittaa myös englanniksi. Ainoastaan ulkomaan uutisia sisältäneet *corantos*-lehtiset

olivat myöhempien kotimaanuutisia välittävien painettujen uutiskirjojen esikuva, joita Englannissa painettiin sisäpoliittisesti sekasortoiselta 1640-luvulta lähtien. Näistä puolestaan kasvoivat ensimmäiset sanomalehdet.

Kokoelman Englannin-osion artikkelit kuvaavat uutisten ominaispiirteitä ja niiden levittämisen kanavia, uutisten reseptiä ja vaikutuksia sekä informaation ja politiikan vuorovaikutusta uuden ajan alun kontekstissa. Kirjoittajilla on osittain toisistaan poikkeavia painotuksia, mutta kaikki korostavat suullisesti tai käsikirjoituksina levitetyn informaation merkitystä painettujen rinnalla. Stuart Sherman tarkastelee Ben Jonsonin näytelmän *The Staple of News* (1626) kautta teatterin ja aikaistodellisuuden suhdetta. Sabrina Baron käsittelee kirjoitetun ja painetun uutiskulttuurin rinnakkaiseloa 1600-luvun alussa, Michael Mendle uutispamfletteja vuosisadan keskivaiheilla. Daniel Woolf päättää osion uutisten ja aikaisten historiallisen tietoisuuden muutosten tyylikkäällä analyysillään.

Teoksen toinen ja laajin osa keskittyy värikkään panoraaman maalaamiseen Manner-Euroopan "mediamaisemasta". Thomas Schröder vertailee painetun journalismin syntyä saksankielisissä kaupungeissa. Otto Lankhorst ja Paul Arblaster osoittavat Amsterdamin ja Espanjan Alankomaiden esimerkin kautta, kuinka kaupunkien valtaapitävät osaltaan vaikuttivat painetun tiedonvälityksen kehitykseen käyttämällä uutiskirjeitä ja sanomalehtiä ahkerasti omien tarkoituksien ajamiseen. Jean-Pierre Vittu esittelee ranskalaisen journalismin ensi askeleita, Henry Ettinghausen espanjalaisen. Mario Infelise tarkastelee tiedonvälityksen mekanismeja Venetsian turkkilaisia vastaan käymän sodan ja siitä raportoivien sotilaslehtisten (*military gazettes*) kautta. Osion päättää Paul Riesin yksityiskohtainen analyysi Tanskan ja Ruotsin ensimmäisistä sanomalehdistä ja niiden tiiviistä kytköksistä valtiovaltaan.

Kirjoittajille on jätetty liikkumavaraa yksilöllisten metodien käyttöön ja teesien kehittelyyn. Yksittäiset artikkelit kootaan yhteen ytimekkäiden esittelylukujen ja Brendan Dooleyn kirjoittaman johdannon avulla, joka esittelee ansiokkaasti kokoelman taustalla olevia yhteisiä lähtökohtia. Yksi kirjoitusten yhteinen punainen lanka on uutisoinnin poliittisen ja kaupallisen ulottuvuuden korostaminen. Kirjan tarkoituksena ei ole päätyä siistiin, yhtenäiseen lopputulokseen, vaan korostaa aihepiirin monitahoisuutta ja siitä johtuvaa poikkitieteellisen ja vertailevan tutkimusotteen välttämättömyyttä. Kiitettävää on myös yksittäisten tutkimuskohteiden vahva kontekstualisointi kulloiseenkin historialliseen tilanteeseen.

Jälkikirjoituksessaan Dooley osoittaa, että kirjoittajat ovat olleet tietoisia rajoittuneesta näkökulmastaan ja asettaa lyhyen ekskurssin avulla Euroopan 1600-luvun kehityksen maailmanlaajuiseen kontekstiinsa. Miksi juuri Eurooppa? Miksi juuri 1600-luku? Dooley kysyy ja vastaa: koska Euroopasta löytyi tarvittava teknologia, tehokkaita tiedon tuottajien ja levittäjien verkostoja sekä kiinnostunut yleisö ja koska Euroopan valtioiden sisäinen ja välinen murros ajalla 1600-1648 lisäsi tarvetta ja halua tietää nopeasti ajankohtaisista poliittisista tapahtumista ja siivitti näin uutistoiminnan kaupallistumista.

The Politics of Information in Early Modern Europe on hyvä, kiinnostava teos. Se täyttää erinomaisesti itselleen asettamansa

tavoitteet, piirtää vivahteikkaan, historiallisesti uskottavan kuvan kommunikaatiosta Euroopan eri kolkilla ja virittää lukijan mieliin monia uusia kysymyksiä. Silti sen länsieurooppalaisessa kapeakatseisuudessa on ikävän ylimielinen sivumaku, kun teos päättyy huomautukseen siitä, miten "kirjalliseen ilmaisuun perustuva poliittisen kommunikaation malli on syrjäyttänyt suullisen ja visuaalisen kommunikaation mallin kaikkialla maailmassa" (s. 296).

Kirjan esitteli Päivi Räisänen, Helsingin yliopiston jatko-opiskelija, joka valmistelelee väitöskirjaansa Göttingenin Max-Planck-Institut für Geschichtessä 1500-luvun lounaissaksalaisista anabaptisteista.

ENNEN JÄNYT
Historian tietosanomat